

Irja är Sveriges östligaste invånare

”Jag gick till syrran i

Serie i Land!

Vi som bor allra längst ut

Smygehuk

Sveriges östligaste invånare är finska. Fast Irja Salminen är framför allt en gränsbo som delat sitt liv mellan två länder och två språk. Och hon älskar att bo precis vid Torneälven som skiljer Sverige från Finland.

TEXT & FOTO JOAKIM NORLUND

Från sitt köksfönster kan Irja Salminen se över till Finland. Tidigare bodde hennes syster på andra sidan och vid bra vinterväder kunde Irja åka skidor över gränssälvén för att ta en kopp kaffe.

– Älven är underbar. Så fort det blir badväder hoppar jag i. Folk tycker säkert att jag är tokig men jag älskar att bada. Jag kan ta ett dopp mitt i natten, säger hon.

Men lika vacker som

älven kan vara en försommardag, lika brutal kan den vara när isen går. Irja glömmer aldrig islossningen 1991.

– Jag stod och bakade och tittade på isen som hade fastnat. Nästa gång jag tittade dit såg jag att vattnet hade stigit och sedan fortsatte det att stiga, berättar hon.

Klarade sig från vattnet

När vattnet nådde tomtgränsen blev läget så kritiskt att Irja och hennes man lämnade huset.

– Det var jättelika isstycken. Då är man liten som människa även om man befinner sig i ett hus. Jag är inte särskilt ängslig av mig men det där var fruktansvärt, säger hon.

Huset klarade sig med en hårsman och ute på gatan låg stora

isflak kvar och påminde om att människorna på Bomvägen i Haparanda inte hade drömt.

Annars har Irja ett kärleksförhållande till Sveriges gräns. När hennes man levde hade de en båt vid älvstranden som de kunde ta sig ut till skärgården med. Numera åker hon skidor på isen på vintern och badar på sommaren.

Där hon bor är älven cirka 200 meter bred, beroende på vattenståndet. Sedan ett antal

år har Haparanda och den finska gränsstaden Torneå inlett ett samarbete att förbinda de båda stadskärnorna. Man har fyllt ut stora jordmassor i älven. Två 50 meter breda parallella broar länkar ihop länderna och ger känslan av att städerna sitter ihop.

Gränsövergången i Haparanda har kallats världens fredligaste gräns och Irja nickar instämmande åt den benämningen. Hon är pensionär men har arbetat som högstadielärare i Torneå.

– Jag har ju passerat där flera tusen gånger men bara blivit stoppad i tullen vid ett enda tillfälle, säger hon.

Under de senaste åren har landets östligaste stad mest förknippats med Ikea. Det uppstod en näst intill väckseliknande atmosfär

utefter hela Tornedalen sedan det stod klart att möbeljätten skulle bygga ett varuhus i Haparanda. Huspriserna fördubblades och en rejäl byggrusch tog fart på båda sidor om gränsen. Nya stora köpcentrum växte fram.

– Det var bra att Ikea kom. Många ungdomar fick jobb. Men kanske var många lite väl optimistiska för det är redan flera affärer som tvingats slå igen. Själv handlar jag inget på Ikea. Mitt problem är snarare att jag har lite för mycket grejer, säger hon och skrattar.

Irja Salminen finner i stället glädjen i de små tingen. På en byrå står en bild på ett av hennes barnbarn, en tvååring som, precis som de flesta barn i östra Norrbotten, får lära sig både finska och svenska.

– Det här är en pigg liten krabat. Och så läraaktig. Han ser på mig och sedan säger han efter, säger Irja och ler kärleksfullt.

Föddes under kriget

Irja Salminen föddes mitt under andra världskriget och var själv två år gammal när kriget var till ända. Hon och hennes familj kunde stanna kvar i Finland men många finska kvinnor och barn tvingades fly. Den som då stått vid hennes nuvarande hem hade förmodligen på håll kunnat se de karavaner av finska flyktingar som kom till fots från Finland och in i Sverige.

Irjas far deltog i kriget.

– Han skadade sig. Jag minns ärret som han hade efter en kula som gick genom

armen. Men jag var för liten för att minnas kriget, säger hon.

Trots att Irja är finsk medborgare har hon valt att bo i Sverige.

– Jag fick jobb i Sverige och 1987 hittade jag och min man det här huset som vi tyckte mycket om. Det var framförallt läget nära älven som vi föll för, säger hon.

Blir suget för stort efter det karaktäristiska finska rågbrödet, de karelska pirogerna eller kaffeosten, tar det bara några minuter för henne att åka över gränsen.

Det finns fler fördelar med att bo så långt österut.

– Nu ska jag byta tak på huset. Nyligen bytte jag fönster och då blev det faktiskt mycket billigare att handla och anlita hantverkare från Finland. Annars tänker man inte så mycket på gränsen. Det blir väl så när man har passerat den tusentals gånger. ■

”Blir suget för stort efter det finska rågbrödet, tar det bara några minuter att åka över gränsen”

Älskar att doppa sig i älven

Namn: Irja Anneli Salminen.

Bor: Längst österut i Haparanda, som är landets östligaste ort, alldeles intill Torne älv.

Ålder: 67 år.

Familj: Änka. Tre barn och fyra barnbarn.

Yrke: Pensionerad högstadielärare med finska som huvudämne.

Gillar: Att ta sig ett dopp i Torneälven, både dag som natt.

Finland och fikade”

Sverige

Finland

Irja förälskade sig i huset för att det ligger så nära älven.

I Land nr 24 skrev vi om Martin Mannela, vår nordligaste invånare och i nr 25 om familjen Petursson längst söderut.

Livet längst ut i öster

- **Bankärenden** I Haparanda finns banker och all annan slags service som förväntas finnas i en svensk stad.
- **Hamburgare** Irja får åka två kilometer om hon blir sugen på en Maxburgare.
- **Lövsprickning** Den 10 maj kunde man inte ens ana grönt i björkarna. Torsdag den 13 maj kom värmen till Norrbotten och åtta dagar senare var löven fullt utslagna.
- **Isen** Isen utanför Irjas hus försvann på valborgsmåsoaftonen. Bara några kilometer högre upp ligger den längre.
- **Snön** De sista resterna från de jättelika snöhögar som bildats under vintern försvann runt den 20 maj.
- **Odla** Marken vid Torne älv är bördig och i landets östra hörn odlas bland annat mandelpotatis och jordgubbar av yppersta klass.
- **Klimatet** Ett kallt kustklimat. Den här vintern har det inte varit en enda blida (blidväder) utan det har varit kallt och torrt.
- **Huspriserna** Cirka 750 000 kronor för en medelvilla.
- **Språket** Merparten av Haparandaborna talar både finska och svenska – alternativt tornedalsfinska som är ett slags blandning av de två språken. På Ikea står nästan all information på både svenska och finska.

3 samarbeten över gränsen

- **På gränsen-projektet.** Tillsammans bygger Haparanda och Torneå ett gemensamt stadscentrum med handel, bostäder, utbildning, samhälls-service, arbetsplatser, kultur och fritid.
- **Haparanda Tornio Bandy.** Haparanda och Torneå har slagit samman sin elitverksamhet och i år gjorde HT Bandy sin första säsong i den svenska elitserien. Laget missade slutspel med en härsman.
- **Golfbanan.** Unik bana där man passerar gränsen flera gånger under samma 18-hålsrunda. Hål 6 är ett par tre-hål på 115 meter där tee ligger i Sverige och green i Finland. Gränsen går just här på land och inte ute i älven.

NÄSTA VECKA
besöker vi familjen
Ekstrand som är
Sveriges östligaste
åretruntboende.